

BDM101K Základy práva pro neprávnický
Soukromé právo – úvod, členění, metody
regulace. Vybrané otázky.

JUDr. Radovan Malachta, Ph.D.
podzim 2024

Soukromé právo

- vymezení v § 1 odst. 1 **občanského zákoníku**
 - „*Ustanovení právního řádu upravující vzájemná práva a povinnosti osob vytvářejí ve svém souhrnu soukromé právo.*“ (§ 1 odst. 1 OZ)
- osoby si mohou upravit vzájemně práva a povinnosti podle svých představ – **autonomie vůle**
 - „*Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.*“ (§ 1 odst. 2 OZ)
- úkol: V čem se autonomie vůle může projevovat?
- limity: **dobré mravy, veřejný pořádek a práva týkající se postavení osob**

Opakování

- rovné postavení osob
- formální rovnost vs. faktický nerovnost
- ochrana slabší smluvní strany
- dispozitivní právní normy (typické, ale máme i řadu kogentních)

Soukromé právo

- historicky soukromé právo a občanské právo ztotožňovány
- dnes občanské právo zvlášť (občanské právo hmotné, resp. obecné občanské právo), vydělila se jiná právní odvětví (dnes vnímána jako samostatná právní odvětví)
 - obchodní právo, pracovní právo, právo duševního vlastnictví, rodinné právo
 - někdy – ale nemaťme si hlavu – spotřebitelské právo
- občanské právo (občanský zákoník) – subsidiární (podpůrné) užití, pokud existuje zvláštní úprav
 - *lex generalis a lex specialis*

Soukromé právo

Zdroj: Ronovská, K., Dobrovolná, E., Lavický, P. *Úvod do soukromého práva: obecná část*. 2. vyd. 2018. Česká společnost pro civilní právo procesní.

Občanské právo

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Obsah

- + ČÁST PRVNÍ - OBECNÁ ČÁST (§ 1 - § 654)
 - + ČÁST DRUHÁ - RODINNÉ PRÁVO (§ 655 - § 975)
 - + ČÁST TŘETÍ - ABSOLUTNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA (§ 976 - § 1720)
 - + ČÁST ČTVRTÁ - RELATIVNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA (§ 1721 - § 3014)
 - + ČÁST PÁTÁ - USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ (§ 3015 - § 3081)
- Přechodná ustanovení

System obcanského práva

Obecná část

Předmět, normy, zásady

Osoby

Věci

Právní skutečnosti

Zvláštní část

Věcná práva

Dědické právo

Závazkové právo

Rodinné právo

Prameny soukromého práva

Zamyslete se
nad číslováním

– opakování: formální prameny práva v ČR

- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozd. předpisů
- zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů
- Ale i další zákony: autorský zákon, zákoník práce, katastrální zákon a řada jiných

– právní principy

- důležité pro tvorbu práva a aplikaci práva
- podstata, smysl, pochopení práva
- „prozařují“ celým právním systémem
- výklad – interpretace práva

Příklady?

– zvyklosti

- přihlíží se, pokud se jich zákon dovolává (§ 9 odst. 1 OZ)

Úkol

- Přečtěte si níže uvedený případ. Jak byste v takovém případě rozhodli na základě právních principů/zásad? Bude se vaše rozhodnutí lišit budete-li rozhodovat podle současné české právní úpravy uvedené v občanském zákoníku (§§ 1475 a násl.)? Zdůvodněte.

V roce 1889 musel newyorský soud ve slavném případě Riggs vs. Palmer rozhodnout, zda dědic, uvedený v závěti svého dědečka, může na základě této závěti dědit, třebaže kvůli tomu, aby dědil, svého dědečka zabil.

Které principy jsou typické pro soukromé právo?

- Audiatur et altera pars (je třeba vždy slyšet i druhou stranu).
- In dubio pro reo (v pochybnostech ve prospěch obžalovaného).
- Ignorantia legis non excusat (neznalost zákona neomlouvá).
- Lex retro non agit (zákon nepůsobí zpětně).
- Ne bis in idem (ne dvakrát o tomtéž).
- Nemo ultra posse obligatur (k nemožnému není nikdo zavázán).
- Nullum crimen, nulla poena sine lege (není zločinu, není trestu bez zákona).
- Pacta sunt servanda (smlouvy se mají dodržovat).

Principy/zásady soukromého práva

- autonomie vůle
- smluvní volnost
- je dovoleno vše, co není zakázáno
- ochrana slabší strany
- princip poctivosti
- právní jistota
- ochrana práv třetích osob
- zákaz zneužití práva
- smlouvy mají být dodržovány
- právo slouží bdělým
- zásada nikomu neškodit
- zákaz výkonu práva v rozporu s dobrými mravy
- zákaz zpětné účinnosti norem (pravá retroaktivita)
-

Systematika občanského zákoníku

Obsah

- ČÁST PRVNÍ - OBECNÁ ČÁST (§ 1 - § 654)
 - + HLAVA I - PŘEDMĚT ÚPRAVY A JEJÍ ZÁKLADNÍ ZÁSADY (§ 1 - § 14)
 - + HLAVA II - OSOBY (§ 15 - § 435)
 - + HLAVA III - ZASTOUPENÍ (§ 436 - § 488)
 - + HLAVA IV - VĚCI A JEJICH ROZDĚLENÍ (§ 489 - § 544)
 - + HLAVA V - PRÁVNÍ SKUTEČNOSTI (§ 545 - § 654)
- ČÁST DRUHÁ - RODINNÉ PRÁVO (§ 655 - § 975)
 - + HLAVA I - MANŽELSTVÍ (§ 655 - § 770)
 - + HLAVA II - PŘÍBUZENSTVÍ A ŠVAGROVSTVÍ (§ 771 - § 927)
 - + HLAVA III - PORUČENSTVÍ A JINÉ FORMY PÉČE O DÍTĚ (§ 928 - § 975)
- ČÁST TŘETÍ - ABSOLUTNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA (§ 976 - § 1720)
 - + HLAVA I - VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ (§ 976 - § 978)
 - + HLAVA II - VĚCNÁ PRÁVA (§ 979 - § 1474)
 - + HLAVA III - DĚDICKÉ PRÁVO (§ 1475 - § 1720)
- ČÁST ČTVRTÁ - RELATIVNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA (§ 1721 - § 3014)
 - + HLAVA I - VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ O ZÁVAZCÍCH (§ 1721 - § 2054)
 - + HLAVA II - ZÁVAZKY Z PRÁVNÍCH JEDNÁNÍ (§ 2055 - § 2893)
 - + HLAVA III - ZÁVAZKY Z DELIKTŮ (§ 2894 - § 2990)
 - + HLAVA IV - ZÁVAZKY Z JINÝCH PRÁVNÍCH DŮVODŮ (§ 2991 - § 3014)
- ČÁST PÁTÁ - USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ (§ 3015 - § 3081)
 - + HLAVA I - USTANOVENÍ SPOLEČNÁ (§ 3015 - § 3027)
 - + HLAVA II - USTANOVENÍ PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ (§ 3028 - § 3081)

Přechodná ustanovení

Úkol

- projděte si prvních 14 §§ občanského zákoníku
 1. Jakými prostředky je zajištěna ochrana soukromých práv?
 2. Jak má jednat podnikatel v oblasti stavebnictví při styku s jiným podnikatelem v oblasti stavebnictví?
 3. Jak právo nahlíží na situaci, pokud na služební cestu do zahraničí má jet Váš kolega, ale Vy mu podkopnete nohu, čímž se zraní, a na místo něj pojedete na služební cestu Vy (věděli jste, že kolega musí jet zdravý)?
 4. Lze vykládat občanský zákoník rasisticky?
 5. Pokud bude rozpor ustanovení v OZ a LZPS, jak se tento rozpor řeší?
 6. Pokud pro nějakou situaci nenajdeme v občanském zákoníku právní normu, jak se postupuje?

MUNI
LAW

Obchodní právo

System

- Obecná část – pojem, předmět, systém, prameny
- Korporační právo
 - Obchodní korporace (obchodní společnosti a družstva)
- Firemní právo a rejstříkové právo
 - Firma = název zapsaný v OŘ, nikoliv synonymum pro podnik či podnikatele
- Soutěžní právo
 - Hospodářská soutěž (veřejné právo), nekalá soutěž (soukromé právo)
- Závazkové právo
 - Smluvní závazkové právo
- Insolvenční právo, právo cenných papírů, ...

Prameny právní úpravy

- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
- zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících
- zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže
- podzákoné právní předpisy, unijní předpisy, judikatura, zvyklosti

PAMATUJ: VZTAH SUBSIDIARITY OZ A ZOK (přednostně ZOK, pokud ne,
pak OZ)

Právní skutečnosti

Právní skutečnosti

= okolnosti, se kterými právní norma spojuje právní následky = vznik, změnu či zánik právního vztahu (tj. subjektivních práv)

- okolnost = přírodní a společenské jevy, právní fikce a domněnky
- základní dělení: subjektivní a objektivní právní skutečnosti
 - subjektivní = jsou závislé na vůli osoby (na lidském chování)
 - objektivní = nezávislé na vůli osoby
- další dělení: právem aprobované a reprobované právní skutečnosti
 - aprobované = v souladu s právem
 - reprobované = v rozporu s právem

Právní skutečnosti

	V SOULADU S PRÁVEM	V ROZPORU S PRÁVEM
SUBJEKTIVNÍ PRÁVNÍ SKUTEČNOSTI	PRÁVNÍ JEDNÁNÍ	PROTIPRÁVNÍ JEDNÁNÍ
OBJEKTIVNÍ PRÁVNÍ SKUTEČNOSTI	PRÁVNÍ UDÁLOST	PROTIPRÁVNÍ STAV

Co si pod tím představit

– právní jednání

- projev vůle, který vyvolává právní následky, je v souladu s právem
- uzavření smlouvy, udělení plné moci někomu, sepsání závěti atd.

Subjektivní
právní skutečnosti

– protiprávní jednání

- projev vůle, který vyvolává právní následky, není v souladu s právem
- trestné činy, správní delikty, občanskoprávní delikty, porušení smlouvy atd.

– právní události

- nezávislé na vůli, vyvolává právní následky, v souladu s právem
- plynutí času, narození, smrt

Objektivní
právní skutečnosti

– protiprávní stavy

- nezávislé na vůli, vyvolává právní následky, není v souladu s právem
- pracovní úraz zaměstnance; úder blesku

Subjektivní právní skutečnosti

Právní a protiprávní jednání

Právní jednání (dříve právní úkon)

- právní skutečnost, která je závislá na vůli osoby (lidském chování) a která vyvolává **právní následky** (vznik, změna, zánik práv a povinností)
- ne každé jednání je právním jednáním
- právně jednat lze konáním a opomenutím

konáním

- uzavřete smlouvu, sepíšete plnou moc

opomenutím

- opomenete vložit omluvenku do IS do 5 pracovních dní

Výslovné a konkludentní právní jednání

výslovně

- ústně, písemně, jinak

Mlčení bez dalšího
neznačená souhlas

konkludentně

- nevýslovně – není pochybnost o tom, co jsme chtěli projevit
- nastoupíme do MHD a označíme lístek; vhodíme minci do automatu

Jednostranné a dvoustranné právní jednání

jednostranné

- jen jedna osoba projevuje vůli
- dáte výpověď v práci, odstoupíte od smlouvy, sepíšete závěť

dvoustranné (vícestranné)

- dvě (či více) osob musí projevit shodnou vůli
- uzavření manželství, uzavření smlouvy

Adresované a neadresované právní jednání

adresované

- projev vůle musí dojít osobě, které je určen (= adresát)
- adresát musí mít možnost se seznámit, ale neznamená to, faktické seznámení
- návrh na uzavření smlouvy

neadresované

- projev vůle nemusí osobě dojít
- závěť

Protiprávní jednání = delikty

- skutečnost závislá na vůli osoby, není v souladu s právem
- vyvolává negativní právní následky, vzniká odpovědnost
- trestné činy v trestním a přestupky ve správním právu
 - ukradnu něco, zavraždím někoho, půjdu na červenou, překročím rychlost v obci, nesdělím studentovi výsledky zkoušky podle studijního a zkušebního řádu atd.
- porušení povinnosti plynoucí ze smlouvy či mimosmluvní závazek v občanském právu
 - dodám zboží, které má vadu; podkopnu někomu nohy; pomluvíím někoho na internetu; vstoupím někomu na zahradu, i když tam nemám co dělat atd.

**MUNI
LAW**

Právní vztahy

Pojem právní vztah

= společenské vztahy mezi dvěma či více subjekty, které mají navzájem subjektivní práva a povinnosti

- synonymum je **právní poměr**
- aby vznikl právní vztah, musí existovat právní norma a nastat právní

Pepíček si koupí v obchodě láhev vody. Vznikl právní vztah mezi 2 subjekty – Pepíčkem a prodavačem v obchodě. Mají navzájem práva a povinnosti – Pepíček musí zaplatit za láhev vody, prodavač musí předat láhev zboží Pepíčkově. Právní skutečností je právní jednání (uzavření smlouvy). V zákoně máme právní normy, které upravují kupní smlouvu.

Prvky právního vztahu

subjekt

objekt

obsah

Subjekt

- subjekty = osoby – fyzické, nebo právnické
- viz dále

Objekt

- objekt = předmět
- to, k čemu směřují vzájemná práva a povinnosti
- „oč v právním vztahu jde“
- jde primárně o lidské chování
- sekundárně jde o věci, zvířata, lidské tělo, nemotné statky (výsledky tvůrčí duševní činnosti)

Obsah

- vzájemná subjektivní práva a povinnosti
- právo = oprávnění, nárok
- povinnost = nutnost nějak jednat/chovat se předepsaným způsobem
 - dát
 - konat (jednat)
 - nekonat (zdržet se konání)
 - strpět

Opakování

Rozlište, zda je dané právní jednání jednostranné/dvoustranné, výslovné/konkludentní, adresované/neadresované.

1. Uzavření nájemní smlouvy mezi nájemcem a pronajímatelem
2. Uzavření kupní smlouvy – předmětem je káva z automatu
3. Výpověď z pracovního poměru
4. Odstoupení od kupní smlouvy uzavřené na internetu
5. Sepsání závěti
6. Uzavření manželství
7. Pošlete návrh na uzavření smlouvy
8. Nastoupení do MHD v Brně

MUNI
LAW

Osoby v právu

Fyzické a právnické osoby.

Osoby v právu

Fyzické osoby

Právnícké osoby

Osoba je fyzická, nebo právnická. (§ 18 občanského zákoníku)

Fyzická a právnická osoba - pojem

Fyzická osoba

- člověk

Právnická osoba

- organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná
 - teorie fikce – pouze fingujeme, že právnická osoba je „osoba“
 - například spolek, společnost s ručením omezením, akciová společnost, nadace atd.
- stát
- v soukromém právu je právnická osoba

Právní osobnost a svéprávnost

Právní osobnost

- způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti
- fyzické osoby: od narození po smrt (postavení nenarozeného dítěte – dále)
- právnické osoby: od vzniku po zánik

Svéprávnost

- způsobilost právně jednat (nabývat svým vlastním jednáním práva, zavazovat se k povinnostem)
- jen u fyzických osob
- u právnických osob nelze o svéprávnosti hovořit („někdo jedná“ za právnickou osobu)

Fyzické osoby

Právní osobnost fyzických osob

– nabývá se **narozením**

- postavení **nascitura** (= počaté, ale nenarozené dítě) – má podmíněnou právní osobnost, pokud se narodí živé (+ další podmínky) – vliv například na dědické právo (§ 25 OZ)

– zaniká **smrtí**

- otázka, co to je smrt a kdy nastává
- prokazuje se **veřejnou listinou** po prohlédnutí těla – *co se tím myslí?*
- co když nelze tělo prohlédnout – prohlášení člověka za mrtvého soudem bez návrhu, pokud se smrt jeví jako jistá vzhledem k okolnostem
- lze i domněnka smrti – pak ale přísnější podmínky (soud prohlásí na návrh, po určité době apod.)
- **prohlášení za mrtvého** – zaniká právní osobnost vs. **prohlášení za nezvěstného** – nezaniká právní osobnost
- **místo úmrtí** – když neznáme, vyvratitelná domněnka – tam, kde se našlo tělo

Svéprávnost u fyzických osob

= způsobilost samostatně právně jednat (ale i protiprávně – deliktní způsobilost)

Plná svéprávnost

- zletilostí = 18. rok života
- plnou svéprávnost lze nabýt i dříve
 - uzavřením manželství (v 16 letech) – nutné přivolení soudu
 - přiznání svéprávnosti soudem (v 16 letech)

Nezletilí

- i nezletilí mají svéprávnost (ale ne plnou) – mohou právně jednat co do povahy přiměřeným **rozumové a volní vyspělosti** nezletilých jeho věku
 - rozum = rozpoznat povahu právního jednání
 - vůle = uvědomit si právní následky
- nezletilí – do 18 let

Svéprávnost

Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.

(§ 31 OZ)

- občanské právo – hodnotí se každý případ samostatně
- pracovní právo:
 - věk 15 let + ukončená povinná školní docházka (vs. výjimky v zákoně) - § 34 a 35 OZ – chystá se změna
 - podnikání - § 33 OZ
- nelze samostatně jednat tam, kde i zletilý potřebuje přivolení soudu (§ 898 OZ)

Deliktní způsobilost

- deliktní způsobilost = způsobilost k protiprávnímu jednání
 - neseme odpovědnost za vlastní protiprávní jednání
 - **trestní právo**: dovršením 15. roku života
 - **správní právo** – přestupky: dovršením 15. roku života
 - **soukromé právo**: nově novela (r. 2021) – kritérium 13 let a nenabytí plné svéprávnosti (§ 2920 a 2921 OZ)
 - nahradí způsobenou škodu poškozenému, pokud byl nezletilý způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky (pokud není způsobilý ovládnout své jednání a posoudit následky, pak hradí škodu, pokud to je spravedlivé s ohledem na majetkové poměry jak nezletilého, tak poškozené osoby)
 - pokud nemá nezletilý 13 let – hradí škodu ten, kdo zanedbal náležitý dohled
 - pokud má nezletilý 13 let a dohled byl zanedbán – hradí škodu společně
 - pokud dohled nebyl zanedbán a nezletilý nemá 13 let – hradí škodu ten, kdo má a vykonává rodičovskou odpovědnost

Lze člověka zbavit svéprávnosti?

– **NE!**

– nelze člověka zbavit svéprávnosti, svéprávnost lze jen **omezit**, ale i to je krajní řešení – je to zásah do lidské důstojnosti

1. předběžné prohlášení

2. nápomoc při rozhodování

3. zastoupení členem domácnosti

4. omezení svéprávnosti

- pouze výjimečně, celá řada podmínek - § 55 a násl. OZ
- omezení jen soudem, soud pak i ruší či mění rozsah omezení
- omezená doba – doba nutná pro vyřízení, max. 3/5 let

– výše uvedená podpůrná opatření se týkají zletilých osob

Co je ještě upraveno ohledně FO

Demonstrativní výčet 😊

- jméno člověka, pseudonym, bydliště
- ochrana osobnosti
- podoba a soukromí
- zásah do integrity
- nakládání s částmi lidského těla
- ochrana lidského těla po smrti člověka
- udělení plné moci
- atd.

Právnícké osoby

Úvod

- **teorie fikce** – jen fingujeme, že právnická osoba je osoba
- právnické osoby soukromého a veřejného práva
- obecná úprava v občanském zákoníku, zejména pro soukromé právo
- obchodní právo: zákon o obchodních korporacích
- veřejné právo: celá řada zákonů
- v oblasti soukromého práva je stát právnickou osobou
- **má právní osobnost** od svého vzniku do svého zániku
- **nemá svéprávnost** – jednají lidé (fyzické osoby) za právnickou osobu

Kategorizace dle občanského zákoníku

— korporace

- spolek, SVJ, odborové organizace, organizace zaměstnavatelů
- obchodní korporace
 - veřejná obchodní společnost
 - komanditní společnost
 - společnost s ručením omezením
 - akciová společnost
 - družstvo

— fundace

- nadace
- nadační fond

— ústav

jedná se o uzavřený okruh těchto forem, nelze si vymýšlet nové

Stručný přehled – základní rozdíly

– korporace

- základní rys: společenství osob, tj. personální základ, osobní povaha
- může mít i jednoho člena (fikce), připouští-li to zákon
- ale například spolek: alespoň tři osoby mohou založit

– fundace

- základem je majetek, sleduje určitý účel

– ústav

- mix výše uvedeného
- účelem je provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky

Identifikační znaky

– název

- jméno právnické osoby
- slouží k označení a současně odlišení
- nesmí být klamavý

– sídlo

- musí ho právnická osoba mít (už při ustanovení právnické osoby, výjimka při zápisu do veřejného rejstříku)
- může být i v bytě

– národnost

- na základě českého práva, unijního/evropského či mezinárodního práva

Absolutní majetková práva

- ČÁST TŘETÍ - ABSOLUTNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA (§ 976 - § 1720)
 - + HLAVA I - VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ (§ 976 - § 978)
 - HLAVA II - VĚCNÁ PRÁVA (§ 979 - § 1474)
 - + Díl 1 - Obecná ustanovení (§ 979 - § 986)
 - + Díl 2 - Držba (§ 987 - § 1010)
 - + Díl 3 - Vlastnictví (§ 1011 - § 1114)
 - + Díl 4 - Spoluvlastnictví (§ 1115 - § 1239)
 - + Díl 5 - Věcná práva k cizím věcem (§ 1240 - § 1399)
 - + Díl 6 - Správa cizího majetku (§ 1400 - § 1474)
 - + HLAVA III - DĚDICKÉ PRÁVO (§ 1475 - § 1720)

Charakteristika věcných práv

- práva vztahující se k věcem
 - bezprostřední panství nad věcí
- absolutní majetková práva
- *numerus clausus* absolutních práv
 - jen to, co zákon výslovně vyjmenovává
- působí *erga omnes*
 - ostatní se musí zdržet zásahů do věcného práva jiných
- kogentní právní normy
 - odchýlit se lze, jen pokud to zákon připouští
- princip publicity

Veřejné seznamy

- evidence věcí, která je každému veřejně dostupná
- typicky katastr nemovitostí
- nikoho neomlouvá neznalost zapsaných údajů (**princip formální publicity** – nahlížení, činění opisů/výpisů)
- domněnka správnosti zapsaných údajů – soulad se skutečným právním stavem (**princip materiální publicity**)

Věcná práva

Vlastnické právo

Držba

Věcná práva k věci cizí

Relativní majetková práva

Pojem smluvní závazek

- závazek, který vzniká ze smlouvy (vs. mimosmluvní závazek)
- obecně se strany nazývají jako **dlužník** (osoba, která má povinnost plnit) a **věřitel** (osoba, která má právo požadovat plnění od dlužníka)
- u konkrétních smluv se pak strany nazývají podle typu smlouvy, například prodávající – kupující, pronajímatel – nájemce, zaměstnavatel – zaměstnanec apod.
- **pohledávka** (právo věřitele na plnění vůči dlužníkovi) a **dluh** (má dlužník vůči věřiteli, dlužník musí uspokojit toto právo)
- právní úprava smluvních závazků – **dispozitivní**
- závaznost: *inter partes* (mezi stranami)

Smlouva

- dvoustranné právní jednání
- vznik – **kontrakční proces** – musí se střetnout dva souhlasné projevy vůle stran (viz dále) – dohoda, konsensus
- v soukromém právu: základ právní úpravy – **občanský zákoník**
- formální rovnost, ale může nastat faktická nerovnost
- **pojmenované** smlouvy (ty, které výslovně označuje zákon)
- **nepojmenované** smlouvy (inominátní, zákon je neoznačuje, ale strany takovou smlouvu mohou uzavřít)

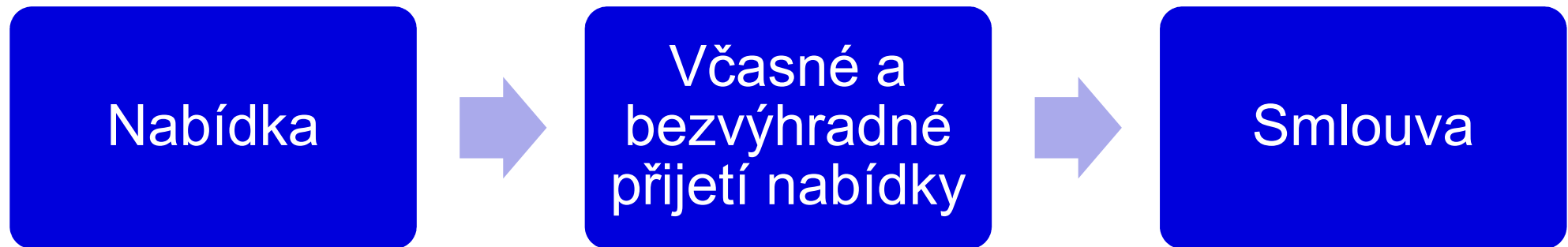
Mezi kým se smlouvy uzavírají

- smlouvy mezi podnikateli (podnikající fyzická osoba, právnická osoba)
 - tzv. B2B vztahy (business-to-business)
 - obchodní právo
 - občanský zákoník
- smlouvy mezi podnikatelem a spotřebitelem
 - tzv. B2C vztahy (business-to-consumer)
 - občanské právo
 - občanský zákoník
 - typické jsou kromě převažujících dispozitivních norem také kogentní normy (**ochrana slabší smluvní strany – spotřebitele**)
- mezi fyzickými osobami, kteří nejsou podnikatelé
 - občanské právo
 - občanský zákoník

Proces uzavírání smlouvy

Základ

- kontraktační proces = proces uzavírání smlouvy
- § 1731 a násl. občanského zákoníku

Nabídka (návrh na uzavření smlouvy, oferta)

1. určena jedné nebo několika určitým osobám (**personální určitost**)
 2. projev **vůle** navrhovatele **být zavázán** nabídkou v případě přijetí
 3. dostatečně určitá (**obsahová určitost**) – podstatné náležitosti daného typu smlouvy
- Tyto podmínky musí být splněny, jinak se o nabídku nejedná.

Možnosti dalšího vývoje nabídky

Navrhovatel: zrušení (než nabídka dojde osobě, které je určena), odvolání (pokud je odvolatelná – lze do doby, než adresát odešle přijetí; typicky neodvolatelnost: „*Návrhem se cítíme vázáni do 19.dubna 2023.*“)

Adresát: odmítnutí, přijetí (vs. pozdní přijetí, vs. přijetí se změnami či dodatky)

Přijetí nabídky

způsoby přijetí (prohlášení – tj. výslovně, konkludentně – zaplatíme kupní cenu, nastoupíme do MHD), nelze mlčky (mlčení neznamená souhlas!), ústní nabídka musí být přijata hned!

1. musí být **včasné** (pokud není, tak pozdní přijetí – dvě situace – „je to naše vina“ vs. „není“)
2. musí být **bezvýhradné** (přijetí se změnami/dodatky/odchýlení – záleží, zda se jedná o podstatné/nepodstatné změny podmínky nabídky; pokud nepodstatné – jedná se o přijetí nabídky (ledaže vyrozumíme jinak); pokud podstatné – jedná se o protinávrh (novou nabídku) a role stran se obrací a čekáme, až se shodnou projevy vůle)

Okamžik vzniku smlouvy

- 6 Přijetí nabídky se stane účinným – vyjádření včasného a bezvýhradného souhlasu **dojde navrhovateli** (teorii dojití) – shodné projevy vůle

Zvláštní způsoby uzavírání smluv

– veřejná soutěž

- výzva k podávání nabídek (nejedná se o nabídku), výzva je určena neurčitým osobám

– dražba

- smlouva vzniká příklepem

– veřejná nabídka

- určena neurčitému počtu osob, navrhuje uzavřít smlouvu, ale nemá náležitosti nabídky

– veřejný příslib

- není nabídka, slib plnění za určitý výkon nebo výsledek

PSÍ DETEKTIV.CZ

ZTRATIL SE KOCOUR
CHAGALL (3 ROKY) ZTRACEN 11.07.2018

PLEMENO: MAINSKÁ MÝVALÍ KOČKA
BARVA: ČERNOBILÁ. BÍLÉ TLAPKY
POHLAVÍ: SAMEC

VELIKOST: MALÁ - DO 9KG
MÍSTO ZTRÁTY:
HOLŠIČKA 2594, 190 16 PRAHA 9 UJEZD
NAD LFSY

Odměna: 2.000,- Kč

MÁTE-LI JAKÉKOLIV INFORMACE PROSIM KONTAKTUJTE MAJITELE

603887366
info@psidetektiv.cz

Obchodní podmínky

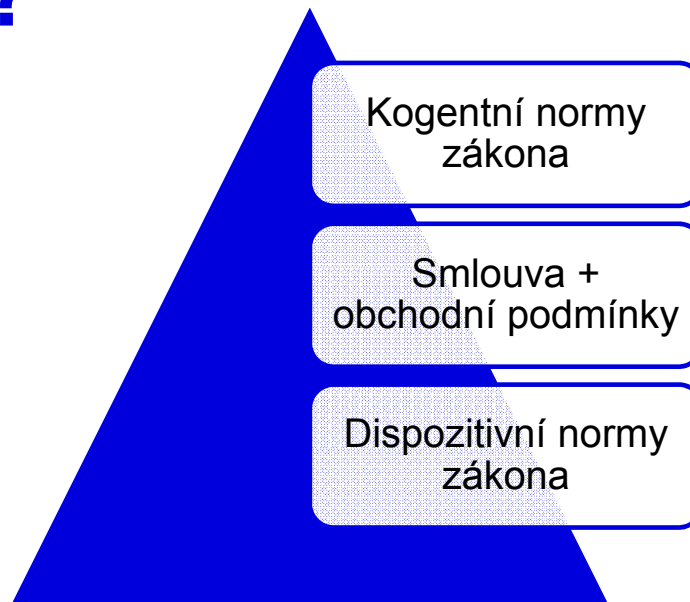
- text, který je součástí smlouvy, pokud je řádně včleněn
- upřesňují, doplňují práva a povinnosti stran ve smlouvě
- odkaz ve smlouvě (výslovně) + příložený (připojení k nabídce, abychom se seznámili)
- u spotřebitelů tam nesmí být smluvní pokuta (a rozhodčí doložka), ujednání o smluvní pokutě, jen ve smlouvě samotné
- nesmí být překvapivá ustanovení

- Souhlasím s [obchodními podmínkami](#).
- Souhlasím se zasláním obchodník nabídek a newsletterů. Detailní znění našich zásad pro zpracování osobních údajů [najdete zde](#).

Odeslat objednávku

GDPR

Jak jsou tedy upravena práva a povinnosti stran smlouvy?

Jinými slovy

- prvně se uplatní kogentní normy občanského zákoníku (jiného zákona) – ty nemohou být měněny dohodou stran
- pak se uplatní to, co si strany ujednaly do smlouvy včetně obchodních podmínek – pokud obchodní podmínky stanoví něco jiného než smlouva, použije se smlouva
- pokud si strany něco neujednají, pak se uplatní zákon (dispozitivní normy) – v zákoně pak najdeme ono pravidlo chování

Forma smlouvy

- zásadně bezformálnost (písemně, ústně)
- zákon stanoví, kdy musí být písemná

Smlouvy se posuzují podle svého obsahu

- nadpis: smlouva o dílo
- text: je jasné, že jde o kupní smlouvu

Základní zásada

Smlouvy se mají dodržovat

Co se stane, když porušíme smlouvu

- nastane odpovědnost (další právní vztah)
- druhá strana, která neporušila, má nějaké nároky

Lze smlouvu později změnit?

- samozřejmě, ano – souvisí s autonomií vůle stran a dispozitivní právní úpravou – například se sepíše dodatek ke smlouvě
- změna nemusí být jen v obsahu závazku (změna práv a povinností)
- změna může být také v osobě (věřitele, dlužníka)

*Někdy může i podnikatel změnit smlouvu bez našeho souhlasu.
Ale....*

Zánik smlouvy?

- rozlišujeme, zda dojde k uspokojení věřitele, nebo nikoliv
- uspokojení věřitele a zánik smlouvy:
 - splnění (předpokládaný zánik závazku)
 - náhradní splnění
 - dohoda
 - započtení
 - odstupné
 - splynutí
- neuspokojení věřitele a zánik smlouvy:
 - prominutí dluhu
 - následná nemožnost plnění
 - prekluze
 - odstoupení od smlouvy
 - výpověď
 - smrt dlužníka nebo věřitele
 - případně rozhodnutí soudu

Příklad – odstoupení, nebo výpověď?

- Nakoupili jste si přes e-shop novou mikinu, tj. zaplatili jste peníze a obchodník Vám poslal zboží. Poté, co Vám mikina dojde, si ji vyzkoušíte a zjistíte, že jste netrefili velikost. Odstoupíte od smlouvy, nebo dáte výpověď?
- Pracujete jako učitel na základní škole. Dostali jste nabídku jít na jinou základní školu, která je blíže Vašemu bydlišti a nabízí větší benefity. Odstoupíte od smlouvy, nebo dáte výpověď?
- Bydlíte v nájmu. Chcete se přestěhovat do vlastního bydlení. Odstoupíte od smlouvy, nebo dáte výpověď?
- Těšili jste se na letní dovolenou do 5* hotelu do Egypta do Vašeho oblíbeného letoviska. Cestovní kancelář však před začátkem zájezdu oznámila, že letovisko bude jiné, hotel 4*, ale jako kompenzaci zajistí slevu na fakultativní výlety. Na takovou dovolenou nechcete. Odstoupíte od smlouvy, nebo dáte výpověď?

Pravidla v občanském zákoníku

- jiná pravidla platí pro podnikatele
- jiná pro spotřebitele
 - spotřebitel – zákonná definice (§ 419 občanského zákoníku)
 - „Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.“

zákon pak spotřebitelům
poskytuje ochranu – spotřebitel
je slabší smluvní stranou

Podnikatel § 420 OZ

- *„Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výtěžnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“*
- soustavnost
- osoba zapsaná v OR

Závazky z právních jednání

- + Díl 1 - Převedení věci do vlastnictví jiného (§ 2055 - § 2188)
- + Díl 2 - Přenechání věci k užití jinému (§ 2189 - § 2400)
- + Díl 3 - Pracovní poměr (§ 2401)
- + Díl 4 - Závazky ze schovacích smluv (§ 2402 - § 2429)
- + Díl 5 - Závazky ze smluv příkazního typu (§ 2430 - § 2520)
- + Díl 6 - Zájezd (§ 2521 - § 2549)
- + Díl 7 - Závazky ze smluv o přepravě (§ 2550 - § 2585)
- + Díl 8 - Dílo (§ 2586 - § 2635)
- + Díl 9 - Péče o zdraví (§ 2636 - § 2651)
- + Díl 10 - Kontrolní činnost (§ 2652 - § 2661)
- + Díl 11 - Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu (§ 2662 - § 2700)
- + Díl 12 - Závazky ze zaopatřovacích smluv (§ 2701 - § 2715)
- + Díl 13 - Společnost (§ 2716 - § 2746)
- + Díl 14 - Tichá společnost (§ 2747 - § 2755)
- + Díl 15 - Závazky z odvážných smluv (§ 2756 - § 2883)
- + Díl 16 - Závazky z právního jednání jedné osoby (§ 2884 - § 2893)

Přehled smluv v občanském zákoníku

- darovací smlouva
- kupní smlouva
- nájemní smlouva
- pachtovní smlouva
- smlouva o dílo
- pojišťovací smlouva
- přepravní smlouva
- a další (výprosa, výpůjčka, zápůjčka, licence, úvěr, úschova, skladování, příkazní smlouva, kontrolní smlouva atd.)
- pracovní smlouva (odkaz na zákoník práce)

Pojmenované vs. nepojmenované (inominátní) smlouvy

Závazky z deliktů

- Náhrada majetkové a nemajetkové újmy
- Zneužití a omezení soutěže

Závazky z jiných právních důvodů

- Bezdůvodné obohacení
- Nepříkázané jednání a upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

**MUNI
LAW**

DĚKUJI ZA POZORNOST

Obrázky staženy z google